

Kungliga akademiers relevans på 20-talet

En studie om Kungl. Örlogsmannasällskapet och
Kungl. Krigsvetenskapsakademiens relevans idag kopplat
mot svensk försvars- och säkerhetspolitik

Abstract

The thesis is a study of two Swedish royal academies, The Royal Swedish Academy of War Sciences and The Royal Society of Naval Sciences. The academies are chosen for the unique connection they have with a Swedish administrative authority - namely the Armed Forces, and the very special arena in which they act. The study builds a theory of what the royal Swedish military science academies are a case of and illustrates by comparison with other organizational forms - interest organizations and think tanks what a unique form of institution the academy is. The study argues to illustrate what the academies is a case of, in other words - what they are, what they do, and who its fellows are. The fellows of the academies are legislators, researchers, high rank military officers, business representatives and opinion leaders. That these individuals, in the fellowship within the academy, come together in a context of research, exchange of ideas and experiences without that in any way affecting outcomes in Swedish defense and security policy is found highly unlikely by the author. Why the study, through extensive text analysis and in-depth interviews with members of the two academies, also examines the impact of the academies work on Swedish defense and security policy.

Nyckelord: akademi, militärvetenskap, kunglig, inflytande, försvar, säkerhet, institution, sällskap

Antal ord: 9601

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Avgränsning	2
1.2	Frågeställning och syfte	2
2	Tidigare forskning och teori	3
2.1	Tidigare forskning	3
2.2	Vad är en kunglig akademi?.....	3
2.3	Akademien som organisationsform och institution	5
2.3.1	Intresseorganisation.....	5
2.3.2	Tankesmedja.....	6
2.3.3	Akademi	6
2.4	Intressegruppers strategier för inflytande.....	7
2.5	Sammanfattning	8
3	Metod och material	10
3.1	Motiv till metod och ansats	10
3.2	Tillvägagångsätt	10
3.3	Intervjuerna och respondenterna	11
3.3.1	Presentation av intervjumaterialet.....	12
3.4	Teoriutveckling	12
4	Bakgrund	14
4.1	Kungl. Örlogsmannasällskapet.....	14
4.2	Kungl. Krigsvetenskapsakademien	15
4.3	Vad gör akademierna?.....	15
4.3.1	Tidskrifterna	16
4.4	Vilka är ledamöterna?	17
5	Diskussion och analys	18
5.1	Vad gör akademierna?.....	18
5.1.1	Kungl. Krigsvetenskapsakademien	18
5.1.2	Kungl. Örlogsmannasällskapet.....	19
5.1.3	Tidskrifterna	20
5.1.4	Opinionsbildning.....	21
5.2	Vilka är ledamöterna?	21

5.3	Vad är akademierna ett fall av?.....	22
5.4	Akademiernas inverkan på försvars- och säkerhetspolitiken.....	24
5.4.1	KKrVA - Krigsvetenskap i det 21:a århundrandet (KV21)	25
5.4.2	KÖMS – En marin för Sverige.....	27
5.5	Vad de militärvetenskapliga akademierna är	29
6	Sammanfattning och slutsats	30
7	Referenser	31
7.1	I författarens ägo	32
Bilaga 1	– Inledande frågor.....	33
Bilaga 2	– Underlag inför intervju	35
Bilaga 3	– Respondentförteckning.....	36

1 Inledning

Vad är en akademi? Vad gör de och vilken funktion fyller de idag?

Under hösten 2019 mottog jag e-post där det meddelades att jag tilldelas medalj av Kungl. Örlogsmannasällskapet. Namnet kändes igen men jag hade ingen större uppfattning om vilka sällskapet var och vad de gjorde. Vid en googling så framgick att Kungl. Örlogsmannasällskapet är en kunglig akademi – Sveriges marina akademi, vars syfte är ”att följa och aktivt verka för utvecklingen av sjökrigsvetenskapen och sjöväsendet i allmänhet och därigenom befrämja fäderneslandets nytta.”(KÖMS, Målsättning). Det visade sig också att bakom medaljen låg en mycket fin motivering och både ära och erkänsla, men det är inte fokus i det här sammanhanget. Poängen med denna lilla inledning är att jag några veckor senare, utan att ha läst på alltförmycket mer om sällskapet, går på deras högtidssammanträde för att ta emot medaljen.

Väl där får jag ganska snabbt en uppfattning om vilken unik samling människor det är som är där. Som namnet skvallrar om såklart många marina officerare men också andra högt uppsatta militärer, politiker, journalister mm. Ansikten som syns på tv, namn som syns i media, på böcker osv. Själva medaljeringen sker som en del av högtidssammanträdet där det också hålls föredrag, verksamhetsberättelsen för året går igenom, nya ledamöter presenteras och väljs formellt in samt andra belöningar både för mod i krävande situationer i tjänsten och för akademiska bedrifter delas ut. Efter sammanträdet följer en middag på Sjöhistoriska museet.

Varför berättar jag då detta i inledningen på min uppsats undrar ni. Jo, det är på grund av den iakttagelse jag gör, vid den här lilla glimten, in i en organisation de flesta kanske bara känner till namnet. Iakttagelsen består av två delar, dels vilka som är där, men också i vad det talas om. Här blandas nämligen högt uppsatta personer från försvarsmakten, försvarsindustrin, politiken och näringslivet med journalister, författare och forskare. Klimatet är öppet och man diskuterar fritt sina tankar och åsikter om det svenska försvaret och försvars- och säkerhetspolitik i allmänhet, svensk och internationell.

Tanken som väcks när jag lyssnar till anföranden under sammanträdet och till samtalen kring middagsbordet och sedermera över avecen efter middagen är: *Med alla dessa personer med inflytande såväl militärt som civilt och de tankar som utbyts så känns troligt att sådant som samtalas om här också ger ett utfall i svensk försvars- och säkerhetspolitik och kanske i utformandet av Försvarsmakten...* det leder mig till frågan: Vad betyder den här typen av forum för debatten kring svensk försvars- och säkerhetspolitik?

Jag har därför valt att i min kandidatuppsats att undersöka de kungliga akademierna som institutioner – vad de är ett fall av och göra en djupdykning ned i de två militärvetenskapliga akademierna Kungl. Örlogsmannasällskapet och

Kungl. Krigsvetenskapsakademien med syfte att förklara vad akademierna är, vad de gör, vilka ledamöterna är och om akademierna har inflytande på svensk försvars- och säkerhetspolitik.

1.1 Avgränsning

I den här uppsatsen har jag valt att behandla två akademier. Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Anledningen till valet av dessa två är dels personligt intresse, dels att de sticker ut från de andra akademierna då de som militärvetenskapliga akademier har en intressant koppling mot en förvaltningsmyndighet, nämligen Försvarsmakten. Fokus för uppsatsen är således dessa två akademier som institutioner i svensk försvars- och säkerhetspolitiskt debatt. Jag ser direkt två andra intressanta forskningsområden som det i den här uppsatsen inte ges utrymme för, det ena är de kungliga akademierna generellt och deras roll på 2000-talet. Den andra är de militärvetenskapliga akademiernas roll i internationellt forskningsutbyte inom krigsvetenskapen och militärteorin. Det sista kanske något för en student eller forskare på Försvarshögskolan.

1.2 Frågeställning och syfte

Syftet med uppsatsen är att, genom att ur olika vinklar, närma mig två kungliga akademier för att få en förståelse för vad de är, hur de arbetar och vilken funktion de fyller i samhället i dag. I mitt fall så är det de två militärvetenskapliga akademierna Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Krigsvetenskapsakademien jag valt att studera och frågeställningen är:

Vad är de kungliga militärvetenskapliga akademierna ett fall av och vilken inverkan har de på svensk försvars- och säkerhetspolitik?

2 Tidigare forskning och teori

Det här kapitlet inleds med tidigare forskning kring mitt studieområde. Därefter förklaras vad en akademi är och vad som skiljer akademien som institution från andra organisationstyper. Då tidigare forskning är så pass ringa att man inte kan tala om någon teoribildning på området så är uppsatsen i sin helhet av teoriutvecklande karaktär. I följande teoridel reder jag ut vad akademierna är, i uppsatsens diskussion ser jag på mina två fall utifrån vad jag har kommit fram till i teoridelen.

2.1 Tidigare forskning

Jag har valt det här området för att jag anser mig ha funnit en lucka i forskningen. Vad jag hittat har ingen tidigare forskning gjorts på de svenska militärvetenskapliga akademierna och deras inflytande. Även på de svenska akademierna generellt är tidigare forskning ringa. Jag har de facto bara hittat två arbeten som behandlar svenska akademier. Ett bokkapittel av Lars Engwall (2015) som behandlar akademier och deras roll i politiska beslut internationellt och framförallt de internationella samarbetsorgan av akademier som finns som kan vara en aktör i globala frågor så som miljön. Samt en relativt nyskriven artikel av Nils Gustafsson (2018) som gör ett försök i att förklara kungens roll för Svenska Akademien stadgar¹. Båda dessa artiklar har jag tagit hjälp av och hänvisningar till dem återfinns i texten och i referenslistan för den intresserade läsaren. Jag har också genom boken *Lärda sällskap – de lärda sällskapen och framtiden* (2007) tagit del av föredrag och debatter hållna vid ett symposium om de regionala vetenskapsakademiernas framtid. Detta som en del i att öka min förståelse för akademierna som institution men också för att föredragen ger en bild av hur några av de andra akademierna försöker anpassa sin verksamhet inför framtiden. Men, inget av detta material svarar på min fråga eller berör de militärvetenskapliga akademierna, varför jag finner att uppsatsen har en såväl inomvetenskaplig som utomvetenskaplig relevans.

2.2 Vad är en kunglig akademi?

¹ Efter det att kungen meddelade en stadgeändring för Svenska Akademien som ett led i att hitta en lösning på den kris som akademien stod i 2018.

I Sverige finns det tio rikstäckande kungliga akademier² varav Svenska Akademien, på grund av Svenska Akademiens ordlista och Svenska Akademiens ordbok men också på grund av att de är beslutande organ gällande nobelpriset i litteratur³ antagligen är den som bland allmänheten är mest känd.

Akademierna i den form de är idag har rötter i renässansens Italien varifrån formen spreds först över Europa och sedan över världen (Engwall, 2015, s. 147). De äldsta svenska akademierna skapades på 1700-talet och bland dem finner vi bland annat Kungl. Vetenskapsakademien (1739), Svenska Akademien (1786), Kungl. Örlogsmannasällskapet (1771) och Kungl. Krigsvetenskapsakademien (1796). Grunden till skapandet av akademierna var att inom respektive område främja utbildning och forskning. De har alla gemensamt att de har kungen som beskyddare samt att de vid någon tidpunkt fått kunglig stadfästelse för sina stadgar (Gustafsson, 2018, s. 4).

Nils Gustafsson gör i sin artikel *Några anmärkningar om kungens roll för Svenska Akademiens stadgar* (2018) ett försök i att ge sig på att definiera vad akademierna är utifrån deras rättsliga grund. Han kommer då fram till att trots att regeringsformen skiljer på privaträttsliga och offentliga organ och några ”blandade” organ inte finns, så passar akademierna ändå inte in i någon av kategorierna. De är inte ideella föreningar, stiftelser, aktiebolag eller någon annan privaträttslig organisationsform och de följer inte heller de lagar som är förknippade med dessa – akademierna saknar redovisningsskyldighet och är befriade från inkomstskatt. Han lyfter att de i SCB:s register är listade som ”offentliga korporationer och anstalter” tillsammans med bland annat Advokatsamfundet och andra organisationer med lång historia och delvis offentlig karaktär. Akademiernas stadgar är också fastställda av Kungl. Maj:t.⁴ – idag innebär Regeringen. (Gustafsson, 2018, s. 3-6) Vissa av akademierna är skapade av monarken. Till exempel är Svenska Akademien stiftad av Gustaf III (Gustafsson, 2018, s.5) medan andra som Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Krigsvetenskapsakademien först har skapats som sällskap, dessa två av officerare inom det egna skräet, för att därefter tas upp av monarken för att få

² Kungl. Akademien för de fria konsterna

Kungl. Vetenskapsakademien

Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien

Kungl. Musikaliska akademien

Kungl. Örlogsmannasällskapet

Svenska Akademien

Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur (De kungliga akademierna)

Akademierna är sorterade efter datum de grundades. Utöver dessa finns på universitetsorterna Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå åtta regionala kungliga vetenskapliga akademier. Varför det ibland hänvisas till 18 kungliga akademier i Sverige.

³ Mindre allmänt känt är kanske att Kungl. Vetenskapsakademien beslutar över tre av de övriga fem nobelprisen.

⁴ Med undantag av Svenska Akademien. Men vill ni lära er mer om det får ni istället läsa Gustafssons artikel.

stadfästelse. I dessa två fall av Gustav VI Adolf (KÖMS, *Historik* samt KKrVA, *Historik*). Gustafsson menar i sin artikel om Svenska Akademien att detta skulle kunna vara en indikation på akademiernas koppling till den offentliga förvaltningen. Men, man bör också komma ihåg, på den här tiden fanns det inte någon föreningsfrihet. Det vill säga, att få kungligt beskyddarskap och stadfästelse var således garantin för att verksamheten inte skulle förbjudas (Gustafsson, 2018, s. 4).

2.3 Akademin som organisationsform och institution

Som beskrivet är den tidigare forskningen på akademier ytterst ringa varför jag inte har kunnat hitta någon teori att i sin helhet pröva på mina fall. Även ledamöterna själva uttrycker i sina svar till mig att akademierna i sig inte tidigare har varit studieobjekt för forskning:

"Jag har aldrig sett någon metaanalys av tidskrifterna och akademiernas dokument eller verksamhet vare sig kontextuellt eller hermeneutiskt."

Anne Binderkrantz (2005) har forskat på intressegruppers olika strategier för att utöva inflytande. Hennes modell, som jag presenterar under 2.4, kan delvis stödja i att besvara den andra delen av min frågeställning – hur akademierna påverkar den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Men för att förstå vad akademierna är *ett fall av* så behöver jag förklara vad de är och vad de fyller för funktion. Denna avdelning av uppsatsen syftar till att genom att utveckla min teori om vad akademierna är i form av organisationsform och institution, senare i uppsatsens analysdel kunna besvara min frågeställning.

För att förklara vad akademierna är ett fall av så började jag med att titta på de organisationstyper som jag kunde tänka mig att akademien som organisation ligger närmast. Detta för att därifrån utveckla min teori om vad de är ett fall av, utifrån vad de inte är ett fall av. De organisationsformer som jag tänker mig att akademierna ligger närmast är intresseorganisationer och tanktesmedjor. Därför följer nedan definition av intresseorganisation samt tanktesmedja för att därifrån göra en konceptualisering av fenomenet akademi.

2.3.1 Intresseorganisation

En intresseorganisation är enligt Nationalencyklopedin en ”sammanslutning som verkar för sina medlemmars ekonomiska bästa.” (NE, *intresseorganisation*) Exempel på intresseorganisationer är fackföreningar, arbetsgivarföreningar, företagargenorganisationer och t.ex. hyresgästföreningen. Det finns också intresseorganisationer knutna till politiska partier. Utmärkande för intresseorganisationer är att de bland annat genom lobbyverksamhet vill påverka beslutsfattarna till att fatta beslut som gynnar deras medlemmar. De försöker

också påverka den allmänna opinionen genom kampanjer och utgivning av tidningar och böcker (NE, *Intresseorganisation*).

2.3.2 Tankesmedja

En tankesmedja (från engelskans *think-tank*) är ett institut, företag eller en grupp som utvecklar nya långsiktiga idéer. Med målsättning att sammanställa och sprida kunskap och åsikter i den offentliga debatten. Detta görs vanligtvis genom att man bedriver forskning och ger ut tidskrifter och böcker, men också deltar i debatter. Tankesmedjor är vanligtvis kopplade mot någon form av politisk åsiktsriktning och/eller intressegrupp i samhället. (NE, *tankesmedja*)

2.3.3 Akademi

Akademin som organisationsform har ursprung från renässansens Italien och kom till Sverige under 1700-talet genom Gustav III (Gustafsson, 2018, s. 3-4) och skulle säkert kunna sägas vara dåtidens just intresseorganisation eller tankesmedja. De svenska akademierna bestod redan från början av lärda män inom olika områden som samlades för att diskutera forskning och utveckling inom sitt respektive område, vilka kunde vara litteratur, humaniora, kultur eller efter profession (Engwall, 2015, s. 152).

I avsikten att påverka såväl beslutsfattare som allmän opinion är akademierna i så fall intresseorganisationer. Men inte i något annat avseende. Akademierna samlar förvisso medlemmar (i deras fall ledamöter) med gemensamt intresse, MEN det är inte fritt att gå med i akademien bara för att man delar intresset.

”Ledamöter i samtliga kungliga akademier är invalda. Man kan således inte som i en vanlig förening/organisation anmäla sig som medlem. Anledningen härtill är att akademiens ledamöter tillsammans måste ha framstående kunskaper inom de områden som är respektive akademis kompetens- eller verksamhetsområden.”

Till skillnad från intresseorganisationer som ofta arbetar med rekrytering i syfte att växa så är invalet av ledamöterna en längre process där kandidater handplockas, nomineras och prövas innan de väljs in. Inte heller är det lättvindigt att lämna sin plats som ledamot då man väljs in på livstid. När det gäller intresseorganisationer har de också en gemensam inriktning i vilken man vill påverka opinion eller beslutsfattare som medlemmarna tillsammans strävar efter. Men när det gäller akademierna så finns inget sådant. Ledamöterna står själva för sina egna åsikter och akademien blir mer av en arena där ledamöterna ges möjlighet till idéutbyte och att genom diskussion och debatt utveckla dessa idéer. Detta är också något som flera av de ledamöter jag intervjuat lyfter fram:

”Gemensamt för ledamöterna torde vara intresse för sakområdet. Detta är dock inte detsamma som åsiktsgemenskap av den typ som exempelvis finns i politiska partier, miljöorganisationer o.dyl.”

Man strävar efter en bredd i kunskap, erfarenhet och bakgrund bland ledamöterna, en ledamot i Kungl. Krigsvetenskapsakademien uttrycker det:

”Akademien söker knyta till sig personer som har de kompetenser i sakfrågorna som behövs” *”Sammantaget blir det – lite hårddraget – så, att akademien på detta sätt har samma kompetens som statsmakterna om än inte med samma ”kompetenstäthet”* *”Man kan inte ha med ett helt ämbetsverk, men man kan ha med en tidigare generaldirektör eller någon annan nyckelperson, ibland någon som fortfarande arbetar på myndigheten”*

I avsikten att bedriva långsiktig forskning och ha som mål att sprida kunskap genom tidskrifter, böcker mm. Så är syftesgrunden för akademierna lika den för många tankesmedjor. Däremot är tankesmedjorna precis som intressegrupperna vanligtvis kopplade mot någon form av politisk åsiktsriktning eller intressegrupp i samhället. I motsats till akademierna som har som syfte att allmänt främja kunskapen om sina respektive områden. Akademiernas ledamöter representerar sina egna åsikter. En ledamot uttrycker det:

”Några officiella uttalanden eller yttranden görs inte från akademiens sida, eftersom akademien är dess ledamöter”

Att akademierna ser ut som de gör är delvis ett arv från den tid de stammar ifrån. Den organisatoriska formen är så gammal att den inte finner någon motsvarighet i dagens organisationsformer och jag finner därför att akademien måste ses som en egen typ av organisationsform. Den dignitet och bredd som finns bland ledamöterna inom respektive akademi där man kan säga att det är en utvald elit inom respektive område är inte heller den jämförbar med någon annan organisation, många av ledamöterna har eller har haft formell makt i sitt vardagliga arbete, ett arbete som på området gränsar eller är nära knutet till vad akademierna behandlar. Detta tillsammans med akademiernas långa historia men också nästan mytomspunnenhet gör att de är att betrakta som institutioner i samhället.

2.4 Intressegruppers strategier för inflytande

Anne Binderkrantz använder begreppen direkta strategier för handlingar där handlingen direkt rör kontakt med beslutsfattare och indirekta strategier när inflytandet utövas i på mer indirekt väg, till exempel genom att påverka den allmänna opinionen. Hon delar också upp de direkta och indirekta strategierna i respektive två vardera underkategorier. För direkta strategier: administrativ strategi

och parlamentarisk strategi. För indirekta strategier: mediastrategi och mobiliseringsstrategi. Kategorierna och vilken typ av handlingar som hamnar under respektive kategori är illustrerat i tabellen nedan (Binderkrantz, 2005, s. 696).

Direkta strategier		Indirekta strategier	
<i>Administrativ strategi</i>	<i>Parlamentär strategi</i>	<i>Mediastrategi</i>	<i>Mobiliseringsstrategi</i>
Kontakta relevant minister	Kontakta utskott	Kontakta reportrar	Arrangera offentliga möten och konferenser
Kontakta statligt anställda	Kontakta talespersoner i partier	Skryva brev till redaktörer och kolumner	Organisera brevskrivarkampanjer
Aktivt använda publika kommittéer etc.	Kontakta andra parlamentsledamöter	Släppa pressmeddelanden och hålla presskonferenser	Arrangera strejker, civil olydnad, direktaktioner och offentliga demonstrationer
Svarar på frågor om att ge kommentarer	Kontakta partiorganisationer	Publicera analyser och forskningsrapporter	Göra hemställan (till myndigheter)

Bild 1: Binderkrantz kategorisering av inflytandestrategier och exempel på aktiviteter⁵

Binderkrantz menar att intresseorganisationer mycket väl kan kombinera verktyg bland såväl direkta som indirekta strategier, beroende på vad de vill uppnå, och att det säger mycket om organisationens förhållande till beslutsfattarna vilken typ av strategi de använder. Organisationer som har en privilegierad position jämfört med beslutsfattarna har större möjlighet att använda sig av direkta strategier så som administrativ strategi (Binderkrantz, 2005, s. 710) vilket kan vara till exempel att de önskas svara på remisser eller har möjlighet till direkt kontakt med relevanta ministrar och andra statligt anställda.

2.5 Sammanfattning

Som motiverat i inledningens avgränsningskapitel har jag i den här uppsatsen valt att behandla två akademier, Kungl. Krigsvetenskapsakademien och Kungl. Örlogsmannasällskapet. Då dessa akademier har varit mitt studieområde gäller alla påföljande analyser och slutsatser endast dessa två och huruvida detta även stämmer för andra akademier lämnar jag härmed därhän till andra forskare att pröva. Min sammanfattning om akademien som fenomen blir att de är institutioner i samhället som saknar motsvarighet och därför inte kan jämföras med någon annan organisationsform och kommer därför i uppsatsen att behandlas som en unik sådan.

⁵ Tabellen är hämtad från Binderkrantz (2005, s. 696) och översatt till svenska

En akademi är en samlingsplats för individer med liknande områdesbundet ämnesintresse som önskar främja detta områdes utveckling. Utvecklingen vill de ska vila på vetenskaplig grund och inte på politiska eller ideologiska grundvalar. Det är omsorg om områdets funktion och effekt till dess kontext som står i fokus och inte ekonomisk vinning eller personlig individuell karriärutveckling som utgör drivkraften för medlemmarnas och därmed akademiernas drivkraft.

3 Metod och material

Denna del syftar till att beskriva de metodlogiska val och överväganden jag har gjort i uppsatsarbetet.

3.1 Motiv till metod och ansats

Min ursprungstanke var en fallstudie på ett fall, Kungl. Örlogsmannasällskapet, men efter övervägande så beslutade jag mig direkt att inkludera Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Då det endast är dessa två av akademierna som är knutna till den försvars- och säkerhetspolitiska arenan så blev det självklart att ta med båda och således få ett heltäckande urval av akademier på det området. Studien bär till viss del en jämförande karaktär då jag ganska snabbt kom fram till att det finns lika många tydliga skillnader som det finns likheter mellan dessa två akademierna.

Min frågeställning har jag angripit med en kvalitativ metod och en induktiv ansats. Kvalitativ metod kännetecknas av undersökningar med få fall och subjektiva urval. Vanliga tillvägagångsätt är textanalys, diskursanalys och intervjuer (Teorell & Svensson, 2007, s. 10-11). För den här uppsatsen så innebär det att jag har skapat en förståelse för vad akademierna är ett fall av. För att göra det har jag undersökt akademierna dels utifrån ledamöternas perspektiv, vilket jag har tolkat, dels utifrån en jämförelse med andra organisationstyper. (Jacobsen, 2017, s. 25) Med att ha en induktiv ansats vill jag låta empirin skapa min sanning. Jag har alltså ingen hypotes som jag vill pröva, vilket är fallet vid en deduktiv ansats, utan jag utgår från de data jag samlar in genom intervjuer och textanalys för att skapa min slutsats. (Teorell & Svensson, 2007, s. 10 samt s. 49-53) Eftersom tidigare forskning på området är nästintill obefintlig så vet jag inte vad jag letar efter, men jag vet att det är intressant. Då akademierna består av människor finns det anledning att tro att det finns lika många definitioner på vad en akademi är som det finns medlemmar i den. Det är just språket och hur respondenterna berättar som jag ska tolka för att förstå vad akademierna är ett fall av (Jacobsen, 2017, s. 24). Vilket är syftet med min studie.

3.2 Tillvägagångsätt

Det tillvägagångssätt jag valt för min studie är dels intervjuer och dels textanalys. Intervjuerna består av mailkorrespondenser med tjugofem ledamöter från de två akademierna, samt tre fördjupade samtal.⁶

Allt intervjumaterial är kodat och bearbetat i teman och kategorier. Kodningsprocessen har inneburit att jag har plockat ut citat, kategoriserat dem i teman, kategorier och underkategorier. För att koppla loss citaten från respondenten och för att kunna ha ett så neutralt förhållningssätt som möjligt till materialet, har jag direkt vid kodningen numrerat intervjuerna istället för att ha med respondentens namn. Sammantaget har ett hundratal unika citat valts ut, kategoriserats och sorterats efter område de rör. Denna kodning är det som sedan legat till grund för diskussion- och analysdel i min studie.

Textanalysen har varit extensiv. Informationssökande på akademiernas hemsidor, studie av stadgar, av akademiernas respektive tidskrifter och andra publikationer. Generella studier har gjorts av andra kungliga akademier för att kunna bilda mig en så nyansrik uppfattning som möjligt. Jag har begärt ut och gått igenom handlingar från Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Krigsvetenskapsakademien inkomna till Försvarmakten, Regeringskansliet, Förvarsdepartementet samt Utrikesdepartementet. Detta för att kunna göra en bedömning av akademiernas koppling mot dessa instanser, i det fall jag hittat något intressant har jag kontaktat mottagaren igen för att ta del av eventuellt svar och beslut. Jag har även studerat försvarsberedningens senaste rapporter. När det gäller tidigare forskning på kungliga akademier har den tidigare forskning jag hittat och tagit del av presenterats ovan i uppsatsens teorikapitel.

Gällandes utformning av studien så har jag valt att låta det material jag fått in genom mailkorrespondenser och intervjuer vara styrande för hur studien kom att se ut och vad som visade sig intressant. Eftersom att kunskap är socialt konstruerad och bygger på interaktion mellan människor så präglas studien av just de respondenter som deltagit. Min empiri har därför fått forma min teori.

3.3 Intervjuerna och respondenterna

För att uppmana till nyansrika och uttömmande svar har jag använt öppna frågor utan svarsalternativ, ett tillvägagångssätt av lägre strukturering till karaktären. (Teorell & Svensson, 2007, s.89).

Jag valde att inledningsvis skicka frågor per e-post till en större skara (alla ledamöter i de två akademierna jag valt att undersöka) jag har alltså kastat nätet ganska vitt. Detta för att ha möjligheten att utifrån de svar jag fick in avgöra om de var tillräckliga för att uppnå mättnad, alternativt om de väckte ytterligare frågor. Detta var också bra eftersom jag kunde välja ut vilka respondenter jag ville göra en djupare intervju med efter deras bakgrund, erfarenheter och vad de svarat.

⁶ Det ursprungliga mailet till ledamöterna finns i bilaga 1 samt de frågor samtalsintervjuerna utgått från finns i bilaga 2.

(Jacobsen, 2017, s. 127-128) Utöver de tre samtalsintervjuerna så följde mailkorrespondens med flertalet av de andra respondenterna där jag fått möjlighet att ställa kompletterande frågor vart eftersom mitt arbete med uppsatsen fortskridit. I flera fall har dessa mailkorrespondenser varit av närmare karaktär mot en djupintervju.

Att undersökningen gjordes på detta sätt hade flera anledningar. Huvudanledningen är ledamöterna är vana och bekväma att uttrycka sig i skrift och med i samhället idag rådande restriktioner på grund av en global pandemi⁷ så fann sig de allra flesta hemma. Även för mig passade det bra att succesivt under arbetets gång kunna ställa flera frågor vart eftersom nya dök upp.

Mina respondenter, ledamöterna i de två akademierna, är både personer som fortfarande är aktivt tjänstgörande och pensionärer. De har ofta flera förtroendeuppdrag. Gemensamt verkar vara att det handlar om aktiva och engagerade personer med många uppdrag i olika organisationer, föreningar, styrelser mm. Med detta vill jag säga att ett mail som kan svaras på när man har tid kan vara lättare än att boka och avsätta tid för en intervju, jag tror därför att det i denna undersökning har varit en framgångsfaktor att korrespondensen skett per e-post då detta gett både mig och respondenterna möjligheten att svara när det har passat.

3.3.1 Presentation av intervjumaterialet

Citaten är i uppsatsen helt anonymiserade. I bilaga 3 återges en delvis anonymiserad referentlista. Detta för att skydda mina referenter samtidigt som jag för undersökningens skull finner ett behov av att presentera vilken typ av individer det rör sig om.

3.4 Teoriutveckling

Studien är av teoriutvecklande karaktär då bristen på tidigare forskning lett till att jag har utvecklat egen teori. Jag tar avstamp i forskning på intresseorganisationer. I studien har jag använt mig av Anne Binderkrantz modell om intresseorganisationers strategier för att påverka (Binderkrantz, 2005) som ett perspektiv till att förstå vad akademierna kan vara ett fall av. Detta i kombination med en konceptualisering av akademierna där jag genom intervjuer ställer frågor till ledamöterna. Frågorna har handlat om akademiens natur, organisation och förvaltning, men också om ledamöternas bakgrund och om ledamöterna kan ge

⁷ 2020 utbröt en global pandemi av viruset COVID-19. Varpå alla i medborgare uppmanades till att minska rörlighet i samhället för att undvika smittspridning, alla sammankomster över 50 personer förbjöds och medborgare över 70 år, som identifierades som särskild riskgrupp ombads isolera sig.

exempel på frågor som diskuterats hos respektive akademi som sedan eventuellt renderat i beslut om policyimplementering hos Försvarsmakten. Detta för att skapa förståelse för de två akademiernas arbete genom att se vilka tillvägagångsätt de använder och för att identifiera karaktäriserande drag hos dem. Intressant kan till exempel vara hur, i vilken mån de svarar på remisser från myndigheter och beslutsfattare, skriver yttranden till dessamma, är synliga i media i ledarsidor, debattartiklar osv. kan ha en påverkan på såväl beslutsfattare som allmän opinion.

4 Bakgrund

I teoridelen definierades akademiernas organisationsform och roll som institution i samhället genom en jämförelse med två organisationsformer som är bekanta idag, intresseorganisationer och tankesmedjor. Denna del av uppsatsen syftar till att ge läsaren en bakgrund till de två fall som studeras för att intervjumaterialet i diskussionsdelen skall förstås i kontext. Här följer således en presentation av de båda akademierna, sedan förklaras vad de gör och vilka ledamöterna är.

4.1 Kungl. Örlogsmannasällskapet

Kungl. Örlogsmannasällskapet, förkortat KÖMS, bildades 1771 i Stockholm. Det kungliga beskyddet och tillåtelsen att kalla sig Kungl. tilldelades man den 9 maj 1805 (KÖMS, *Historik*).

Syftet med akademien är att aktivt följa och verka för utvecklingen av såväl sjökrigsvetenskapen som sjöväsendet i allmänhet samt att de ska vara opinionsbildare och för framtiden dokumentera utvecklingen inom sitt kompetensområde. Akademien skriver själva på sin hemsida att de ”*verkar för utvecklingen av vetenskaper som har betydelse för frihet, fred och säkerhet samt Sveriges förmåga att hävda sin rätt när dess intressen är hotade.*” (KÖMS, *Målsättning*). Kungl. Örlogsmannasällskapet består 2020 av 351 ledamöter varav: tre förste hedersledamöter⁸, tjugosex hedersledamöter, trehundra två ordinarie ledamöter och tjuugo korresponderande ledamöter⁹. (KÖMS, *Ledamöter*)

Kungl. Örlogsmannasällskapet är indelad i fyra vetenskapsgrenar för fyra områden inom den maritima arenan:

- Vetenskapsgren I, Strategi, operationer och taktik
- Vetenskapsgren II, Personal, utbildning och marinmedicin
- Vetenskapsgren III, Maritim teknik
- Vetenskapsgren IV, Sjöfart och andra verksamhetsområden av betydelse för sällskapets verksamhet

(KÖMS, *Vetenskapsgrenar*)

Akademien leds av en styrelse bestående av ordförande, vice ordförande, sekreterare, fyra ledamöter (en representerandes vardera vetenskapsgren) samt

⁸ H.M. Konungen, H.K.H. Prins Carl Philip och H.R.H. Prince Philip (KÖMS, *Ledamöter*)

⁹ Korresponderande ledamot är den som har ett annat medborgarskap än svenskt. Endast svenska medborgare kan väljas som ordinarie ledamot. Dock kan utländsk medborgare utses till såväl förste hedersledamot som hedersledamot. (KÖMS, *Ledamöter*)

fyra suppleanter (en representerandes vardera vetenskapsgren). Styrelsen väljs av akademien bland dess ledamöter. (KÖMS, *Organisation*)

4.2 Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Kungl. Krigsvetenskapsakademien, förkortat KKrVA, grundades 1796 (då som Svenska Krigsmanna Sällskapet) och fick sitt kungliga erkännande 1805, då också namnet ändrades till *Dess Krigs Vettenskaps Akademie* som dagens namn kommer ifrån. Syftet var att skapa ett forum för att utveckla och sprida kunskap om de vetenskaper som var av betydelse för utvecklingen av krigskonsten. (KKrVA, *Historik*)

Akademien har 2020 drygt 400 ledamöter varav ca 90% är valda ledamöter och övriga kallade ledamöter, de *kallade* ledamöterna är ledamöter från andra länder. (Göranson & Anderson, 2020) H.M. Konung Carl XVI Gustaf är akademiens högste beskyddare och H.K.H. Kronprinsessan Victoria är förste hedersledamot. Ledamöterna representerar tillsammans alla grenar av det svenska totalförsvaret, för att bli ledamot krävs att man blir föreslagen av någon inom akademien, antingen av en enskild ledamot eller av någon av akademiens avdelningars valberedningar och att man är ”*känd för goda insatser inom Akademiens verksamhetsområde*” (KKrVA, *Ledamöter*).

Akademien är indelad i sex avdelningar som representerar olika kompetenser inom försvaret:

- Avdelning I, Lantkrigsvetenskap
- Avdelning II, Sjökrigsvetenskap
- Avdelning III, Luftkrigsvetenskap
- Avdelning IV, Militärteknisk vetenskap
- Avdelning V, Annan vetenskap av betydelse för rikets säkerhet och försvar
- Avdelning VI, Säkerhetspolitisk vetenskap

De olika avdelningarna har egen styrelse och akademien som helhet leds av ett presidium bestående av styrelsemanen, andre styrelsemanen, ständige sekreteraren, skattmästaren och ordförandena för de sex avdelningarna. (KKrVA, *Om akademien*)

4.3 Vad gör akademierna?

Vad gör då akademierna? I inledningen nämndes att Svenska Akademien och Kungl. Vetenskapsakademien är beslutande organ gällande fyra av de sex

nobelprisen¹⁰ och att dela ut belöningar för prestationer inom de olika verksamhetsområdena är en viktig uppgift som akademierna har. Lars Engwall har i sin studie om akademier internationellt studerat akademiernas syftesförklaringar och sammanställt tre genomgående uppgifter som akademierna tagit på sig:

- (1) att på olika sätt främja vetenskapen (bland annat genom att dela ut belöningar och publicera forskningsresultat)
- (2) att bidra med expertis och rådgivning och
- (3) att främja internationellt utbyte (Engwall, 2015, s. 156)

Även KÖMS och KKrVA stödjer forskning genom belöningar i såväl stipendium som förtjänstmedaljer. KÖMS belönar insatser i form av medalj i tre valörer, belöningen kan åtföljas av en penningbelöning ur en av de två stipendiefonder man förvaltar (KÖMS, *Belöningar*). Motsvarande förvaltar KKrVA fond som uppmärksammar och belönar resultat inom forskning och utveckling vilka är av betydelse för landets försvar (KKrVA, *Stiftelsen*). Således uppmuntrar akademierna genom sina belöningar vetenskapligt arbete och forskning inom försvars- och säkerhetsområdet. Forskning på området publiceras också i akademiernas tidskrifter.

Akademierna bidrar med expertis och rådgivning genom att bjuda in till konferenser och symposium, vilket framgår av de handlingar jag fått från bland annat Regeringskansliet, Försvarsdepartementet och Utrikesdepartementet. Samt genom att driva större projekt och publicera resultaten av dessa. Exempel på sådana är KKrVA projekt *Krigsvetenskap i det 21:a århundrandet* (KV21) och KÖMS projekt *En marin för Sverige*.

Internationellt utbyte främjas såväl genom akademiernas utländska ledamöter, genom att vissa ledamöter också är det i utländska akademier samt genom utbyte med motvarande akademier i andra länder. KKrVA tidskrift publicerar också artiklar från utländska forskare.

4.3.1 Tidskrifterna

Akademierna har vardera tidskriften. Kungl. Örlogsmannasällskapets tidskrift – *Tidskrift i Sjöväsendet* (TiS) utkommer i regel fem gånger per år och är 2020 på 183:e årgången. Tidskriften är en blandning av akademiska artiklar, debattartiklar, rapporter, kommentarer och presentationer av böcker samt bokrecensioner. Tidskriften används också för att presentera belöningar och andra nyheter.

Kungl. Krigsveteskapsakademiens Handlingar och Tidskrift - i dagligt tal refererad till som *Gula tidskriften* eller *Gulan* (på grund av sitt gul/orange omslag) utkommer med fyra nummer per år. Tidskriften har utkommit obrutet sedan 1797. Alla tankar, påståenden, förslag och fakta skall enligt akademisk praxis ha stöd i

¹⁰ Fredspriset beslutas av Norska Nobelkommittén och priset i Fysiologi eller medicin av Nobelförsamlingen vid Karolinska Institutet.

tidigare eller ny akademiskt godkänd forskning, man har också ett peer-review-förfarande tillsammans med Försvarshögskolan. (KKrVA, *Tidskrift*)

Bild 2: *Kungl. Krigsvetenskapsakademiens Handlingar* och *Tidskrift* samt *Kungl. Örlogsmannasällskapets Tidskrift i Sjöväsendet*.

4.4 Vilka är ledamöterna?

Akademiernas ledamöter är framstående personer från det egna verksamhetsområdet. I KÖMS är ledamöterna kopplade till den marina och maritima arenan och utgörs till stor del av så väl fortfarande verksamma som pensionerade marinofficerare. Men även forskare, journalister och personer med bakgrund inom näringslivet finns med.

På frågan om KKrVA ledamöters bakgrund får jag svar att ledamöterna idag utgörs ungefär till hälften av officerare, från alla försvarsgrenar, och till hälften av civila så som politiker, forskare, diplomater, journalister och tjänstemän från regeringskansli och försvarsmyndigheter m.fl. och att alla ska ha en stark anknytning till försvar och säkerhet och vara en framstående person inom respektive område (Göranson & Anderson, 2020).

5 Diskussion och analys

Denna del av uppsatsen syftar till att genom diskussion redovisa vad akademierna är ett fall av utifrån min teori. Genom att i diskussionen lyfta resultatet från min empiri ur olika perspektiv så har jag kunnat bygga en modell över vad akademierna är ett fall av vilken jag presenterar i slutet av kapitlet.

5.1 Vad gör akademierna?

"Att vara akademiledamot ger mig en plattform för att påverka. Det är också intellektuellt stimulerande eftersom att ledamöterna i akademierna representerar en intellektuell elit inom försvarspolitiken"

5.1.1 Kungl. Krigsvetenskapsakademien

Kungl. Krigsvetenskapsakademiens har i sitt arbete sedan början på 2000-talet en genomgående forskningsgrundad verksamhet (Göransson & Andersson, 2020). Detta framkommer dels genom de större projekt som akademien har valt att fokusera sin verksamhet kring och dels genom deras tidskrift.

"70 procent är kvalificerad forskningsnära verksamhet, 30 procent är då utflykter, middagsmöten mm"

Akademien har huvudsakligen valt att arbeta med större långsiktiga projekt och som har relevans och bäring på ett längre tidsperspektiv.

"verksamheten [ska] vara framåtriktad och använda den kompetens som akademiens ledamöter besitter för att ge riksdag, regering och försvarsmyndigheter råd i utvecklingen av landets försvar och säkerhet. För den skull har presidiet angett olika teman för att åstadkomma detta. Formerna som valts är projekt sammansatt med ledamöter ur olika avdelningar utifrån valt ämne. Med den sammansättningen akademien har utgör vi en unik resurs för tvärvetenskapliga arbeten." (Göransson & Andersson, 2020).

"Normalt driver akademien något långsiktigt projekt i frågor av betydelse. De senaste projekten har i viss mån utgjort paralleller till Försvarsberedningens arbete. Akademiens projekt har därvid viss likhet med statliga utredningar."

Utöver de större projekten anordnar man symposier, seminarier och föreläsningar som är öppna för utomstående.

"Jag tror att akademiens aktiva engagemang med seminarium och produktion av böcker och skrifter påverkar debatten och på vilka frågor fokus hamnar."

Av det material jag fått ut från regeringskansliet har jag sett att man ofta bjuder in representanter från departementen till dessa. Akademien avger också utlåtanden och remissvar över utredningar samt uppmuntrar och stödjer forskningen genom utgivning av skrifter och som tidigare nämnt utdelning av belöningar.

"Akademien främst verkar genom att via sina sammankomster och tryckalster utgöra en ostrukturerad faktabank som försvarsintresserade och försvarsengagerade oavsett hemvist och politisk åskådning gärna söker sig till."

"Akademien har ju även varit remissinstans till ett antal utredningar alternativt tagit sig friheten att yttra sig över dessa"

När jag frågar om akademiernas aktualitet idag är det flera av ledamöterna som vittnar om att arbete behövs för att akademierna som institutioner skall hänga med i tiden. En ledamot i KKrVA skriver:

"KKrVA (och KÖMS) historiskt haft svårt att omfamna nya utvecklingslinjer och moderniseringar som en konsekvens – "ett synnerligen konservativt tänkande" har satt djupa spår i hur omvärlden har betraktat oss. För KKrVA ändrades detta för ca 10år sedan då en mer progressiv inriktning blev vägledande, därav det positiva mottagandet av KV21"

5.1.2 Kungl. Örlogsmannasällskapet

Kungl. Örlogsmannasällskapet bedriver motsvarande verksamhet men där får jag till dels via mina intervjuer att arbetet är fördelat ungefär femtio-femtio procent mellan forskning och opinionsbildning/lobbyverksamhet. Det är alltså tydligt att jämfört akademierna emellan är KÖMS mer inriktat på opinionsbildning medan KKrVA är mer inriktat på forskning och långsiktiga projekt.

"Idag fokus på indirekt påverkan snarare än direkt påverkan. Det vill säga allmän opinionsbildning, debattartiklar och ledare i media, Twitter och andra forum snarare än genom utredningar och remissväsende."

Men även om det numera är högt ovanligt att akademien blir tillfrågad att svara på remisser så händer det ändå att man ibland skriver yttranden om pågående ärenden. Detta har var jag har kunnat hitta gjorts vid en handfull tillfällen under de senaste tio åren.

Däremot verkar akademien som en plattform till tankemässiga prov och försök för myndighetsledning. Forumet fungerar lite som en intellektuell simulator för chefer så att idéer kan vara genomarbetade när de väl tas i drift på riktigt.

”Den marina ledningen testar ibland koncept mot KÖMS innan man väljer att implementera dem i marinen.”

5.1.3 Tidskrifterna

När det gäller tidskrifterna så är KKrVAs tidskrift en tydligt akademiskt tidskrift med peer-review-förfarande och en strängare vetenskaplig utformning, medan KÖMS *Tidskrift i Sjöväsendet* har en mer blandad karaktär. Angående detta uttrycker en av ledamöterna det om KKrVAs tidskrift:

”Det har sina givna fördelar vad avser t ex acceptans i andra vetenskapliga institutioner. Det har också tydliga brister – nya idéer/tankar som lite djärvt kan föra utvecklingen framåt hämmas.”

KÖMS TiS når ut på en förhållandevis bred front jämfört med en helt akademisk tidskrift och återfinns ofta i fartygsmässor och fikarum hos Försvarmakten. Den ger ett något tillgängligare intryck då även de akademiska artiklarna ofta är lite kortare än i andra akademiska tidskrifter. Man välkomnar också yngre officerare och andra engagerade som inte är ledamöter att även de inkomma med artiklar eller inlägg till tidskriften.

”TiS har en [jmf. Gulan] uttalat annan profil, lite lägre akademiska ambitioner, något kortare artiklar, lägre inträdeströskel för att skriva, ger plats även för icke ledamöter och yngre officerare och sjömän”

Mitt intryck av TiS är också att den jämfört med *Gulan* är en blandning av akademiska artiklar, debattartiklar, rapporter, kommentarer och presentationer av böcker samt bokrecensioner. Tidskriften används också för att presentera belöningar och andra nyheter. Man skulle kunna säga att tidskriften är en blandning av en akademisk tidskrift och en medlemstidning, fast som även når ut till icke medlemmar.

Tidskrifterna finansieras delvis genom statligt anslag vilket delas ut genom Försvarmakten. Detta anslag låg 2020 för KÖMS på 91 000 kronor (FM2020-4870:2) och för KKrVA på 358 000 kronor (FM2020-4870:5). Detta betyder att trots att akademierna är fristående från statsmakten och från myndigheten Försvarmakten så agerar de inte bara på samma arena utan får direkt stöd i sin verksamhet av den myndighet som deras frågor mest berör. Dock kan jag inte se att detta faktum påverkat tillförlitligheten i tidskrifterna.

5.1.4 Opinionsbildning

KKrVA och KÖMS förmedlar främst sin kunskap genom sina tidskrifter. Men också genom att bjuda in till konferenser och seminarium. Utöver akademiernas verksamhet så publiceras också ledamöterna i såväl andra akademiska tidskrifter som i debattinlägg i media. Ofta underskrivna med till exempel: *"författaren är ledamot av Kungl. Krigsvetenskapsakademien"*.

En ledamot berättar för mig att man ibland ber personer med lägre grad eller utom beroendeställning att i debattartiklar och ledare publicera tankar som delas av tjänstemän på ledningsnivå inom till exempel Försvarsmakten men som de i sin befattning inte öppet uttrycka. Samtidigt som detta kan verka som en genomtänkt bakväg till påverkan så finns det också anledning till förståelse om man agerar på detta sätt. 2018 fick nämligen en generalmajor i Försvarsmakten lämna sin tjänst efter just ett debattinlägg i Svenska Dagbladet. (Lönegård, 2018). Inlägget¹¹ var skrivet tillsammans med två andra ledamöter.

"Ledamöter som är officerare i karriären har stundtals uppfattat det som svårt att "ta ut svängarna" och att detta inte varit särskilt uppskattat av arbetsgivaren"

5.2 Vilka är ledamöterna?

"Man väljer gärna in ledamöter som redan är ledamöter eller motsvarande i andra organisationer eller andra personer som redan är erkänt framstående."

Min uppfattning är att även om båda akademierna är militärvetenskapliga akademier och från början grundades av officerare inom respektive skrå så har idag KKrVA en mycket större bredd på ledamöter från olika yrkeskategorier och bakgrund medan KÖMS fortsatt är mer militärt dominerad. Detta har säkerligen del i KÖMS starka knytning till flottan och sedermera marinen, medan KKrVA redan tidigt öppnade upp flera avdelningar för att täcka in andra delar kopplade till totalförsvaret. Ledamöterna i KKrVA vittnar hur man aktivt arbetar för att få en bredd mellan ledamöterna:

"Akademien söker knyta till sig personer som har de kompetenser i sakfrågorna som behövs" "Sammantaget blir det – lite hårddraget – så, att akademien på detta sätt har samma kompetens som statsmakterna om än inte med samma "kompetenstäthet"." "Man kan inte ha med ett helt ämbetsverk, men man kan ha

¹¹"Farligt bygga försvaret på gissningar om sannolikhet" av Anders Brännström, Bo Hugemark och Jan Mörtberg publicerad i Svenska Dagbladet, 2018-01-22 återfinns bland referenserna.

med en tidigare generaldirektör eller någon annan nyckelperson, ibland någon som fortfarande arbetar på myndigheten”

Att akademierna påverkas mycket av dess ledamöter blir för mig tydligt av intervjumaterialet. När det gäller KÖMS kan jag se två riktningar där vissa ledamöter vill dra akademien i den mer akademiska riktning som KKrVA har, detta för att ge akademien mer legitimitet och väcka större intresse hos beslutsfattare. Om man jämför det med Binderkrantz så talar man här om dels direkta strategier. Detta medan andra ledamöter vill att man tar indirekta strategier och fokuserar på media och opinionsbildning. Samma ledamöter ser också med fördel på den mer populärvetenskapliga riktning som KÖMS tidskrift har. Allt detta går att koppla mot just det som är så unikt med akademierna som institutionerna – nämligen att de formas av ledamöterna. Jag låter två citat illustrera hur olika det kan låta i samma akademi.

"Det är viktigt att framhålla att KÖMS är en självständig kunskaps- och expertenhet som ej har några bindningar till vare sig Statsmakterna, Försvarmakten/Marinen eller någon annan myndighet, även om ett antal ledamöter är eller kan vara anställda i t.ex Regeringskansliet eller Försvarmakten." "För nämnda organisationer är det - eller borde det vara - en tillgång att få förslag, idéer och synpunkter från en fristående Akademi."

"KÖMS agerar ibland på uppdrag av marinen och Marinchefen och lyfter frågor som Marinschefen eller representanter för marinledningen inte kan lyfta pga. sina uppdrag. KÖMS fungerar därför även som ett språkrör för marinledningen."

5.3 Vad är akademierna ett fall av?

"En Kungl. Akademi fungerar eller bör inte fungera som en myndighet - utan just en akademi, där ledamöternas olika uppfattningar kan brytas med varandra och debatteras vid möten eller i tidskrifterna"

Till och med ledamöterna har svårt att både individuellt eller entydigt definiera vad akademierna är för något. De återfaller efter ett tag till att tala just om att de är akademier. Ett särdrag är den offentliga sociala ställning de förfaller ha i och med epithetet kunglig akademi. Sannolikt är det samhällets förförståelse för denna typ av institution med anor från historien och en tid då samhället förvaltades genom kunglig välsignelse.

"Stadgarna brukar överses vart 20-30 år. Jag har själv lett översyn av bådas för ca 10 år sedan. Av tradition fastställs de av Regeringen (repr för kungamakten) och Hans Majestät som är Förste hedersledamot blir informerad. Och han är väldigt intresserad."

"Att akademierna är kungliga är mest ett arv från tillkomsten, men betydelsen innebär alltså att de inte fungerar som organisationer eller tankesmedjor - även om man missar det ibland!"

Akademierna jämfört med en intresseorganisation har inget förutbestämt syfte att driva en specifik åskådning i sitt arbete utan arbetar endast för att utveckla kunskap om sitt ämnesområde i stort och sprida den. Man uppmuntrar till olika perspektiv. Ledamöterna uttrycker också sina egna åsikter i olika frågor, varför akademierna inte kan sägas ha ett enat förhållningssätt, men man kan inte heller säga att den är helt neutral. Akademierna har inget krav på sina ledamöter att ställa upp på en gemensam agenda vilket inte sällan är fallet i en intresseorganisation.

"En akademi är till sin karaktär ett forum för fritt tankeutbyte, diskussion och idéutbyte..."

"KKrVA fungerar som en kombination av "Think-tank" för högre beslutsfattare där idéers bärkraft kan prövas mot ett kunnigt auditorium. Därutöver fungerar akademien som en lobbyorganisation som för ut sina hjärtefrågor till beslutfattare, myndigheter och organisationer. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att KKrVA inte har någon egen agenda utan att alla akademiledamöter står för sina egna åsikter"

Intervjuerna visar att akademierna också jämförs med tankesmedja men, som i jämförelsen med intresseorganisationer, så är ledamöterna i akademien inte bundna till någon ideologisk riktning utan alla ledamöter står för sina egna åsikter i den offentliga debatten. Då gärna undertecknat med *"Skribenten är ledamot i ..."*

En del av verksamheten är också bunden av procedurer för att förvalta det arv akademierna har. Det är allt ifrån hur de sköts ekonomiskt till hur medlemmar omsätts och arbetet genomförs. De har till uppgift att manifesteras institutionens kultur, existens och fortlevnad.

Dessutom behandlar akademierna intressefrågor knutna mot ett område som det offentliga har monopol på. Det vill säga förmågan till organiserat våld – krig. Några av de andra akademierna har ju släktdrag till offentliga institutioner som kulturdepartementet till exempel. Men någon motsvarighet för rättsväsendet och frågor om författning och rättsäkerhet finns ju inte. Inte heller för utbildningsväsendet som sådant för frågor om pedagogik och skola. Om man nu inte vill se de kulturella och vetenskapliga akademierna som helhet som forum för sådana diskussioner.

Inom de krigsvetenskapliga akademierna omhändertas även frågor som har med försörjning och drift av samhället att göra. Det gör att begreppet *"försvar och skydd av samhället"* är vitt.

"Akademierna utgör en samling av personer med erkänt hög kompetens täckande inte bara den egna domänens specialområden utan även angränsande"

professioner, främst från andra tjänstegrenar, försvarsgrenar, myndigheter mm mm, kort sagt hela samhället, vilken ger en unik bredd för att yttra sig i försvars- och totalförsvarsfrågor. För KÖMS även rörande civil sjöfart”

”Akademierna är en företeelse sui generis (de är av unikt slag).”

Vad den senare ledamoten uttrycker, motiverar ensamt frågan om vilket fack akademierna skall placeras in i, vilket jag också är inne på i min teoridel. Akademien som institution är en egen organisationsform. Att akademierna ser ut som de gör, arbetar som de gör och har de ledamöter som de har kan förklaras med från vilken tidsepok de är sprungna och vilka förutsättningar som rådde då. Lärda människor var då män och hade redan offentlig status och ville de samlas var de tvungna att ha kunglig välsignelse för att inte misstänkas konspirera mot konungen.

5.4 Akademiernas inverkan på försvars- och säkerhetspolitiken

När det gäller akademiernas reella inverkan på försvars- och säkerhetspolitiken är den mycket svår, om inte omöjlig att mäta. När jag talar med ledamöterna så är min uppfattning också att man självklart önskar att ens arbete spelar roll men ambitionerna i att ”påverka” ter sig lite olika. Medan man i KKrVA har en framtoning av att mer vilja sprida kunskap så ger KÖMS intrycket mer av att eftersträva opinionsbildning.

”Båda akademierna har som mål att presentera sina uppfattningar för politikerna. Många gånger upplever vi det - subjektivt - som dom får mycket kunskap via akademierna. Försvarspolitikerna deltar gärna när dom kallas till info-möten etc.”

”KÖMS strävar efter att vara opinionsbildare och för att mot en bred målgrupp kunna påverka den allmänna opinionen snarare än politiker direkt.”

Akademierna använder om man skall se till Binderkrantz teorier om strategier för att utöva inflytande både direkta och indirekta tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap. Jag finner här att trots att jag uppfattar att akademierna har delvis olika prioritering i val av tillvägagångssätt för att nå ut med sitt budskap att vilka medel man använder inte skiljer sig. Därför illustreras båda akademierna i samma tabell här nedan. Som illustrationen visar så är det ingen nämnbar vägning åt varken det indirekta eller direkta hållet, vilket leder mig till slutsatsen att Binderkrantz teori endast i begränsad mån är applicerbar på KÖMS och KKrVA. Så den enda slutsats den hjälper mig att dra är att såväl KÖMS som KKrVA

andvänder sig av såväl direkta som indirekta strategier för att påverka beslutsfattare och allmän opinion.

Direkta strategier		Indirekta strategier	
<i>Administrativ strategi</i>	<i>Parlamentär strategi</i>	<i>Mediastrategi</i>	<i>Mobiliseringsstrategi</i>
Kontakta relevant minister	Kontakta utskott	Kontakta reportrar	Arrangera offentliga möten och konferenser
Kontakta statligt anställda	Kontakta talespersoner i partier	Skriva brev till redaktörer och kolumner	Organisera brevskrivarkampanjer
Aktivt använda offentliga kommittéer etc.	Kontakta andra parlamentsledamöter	Släppa pressmeddelanden och hålla presskonferenser	Arrangera strejker, civil olydnad, direktaktioner och offentliga demonstrationer
Svarar på frågor om att ge kommentarer	Kontakta partiorganisationer	Publicera analyser och forskningsrapporter	Göra hemställan (till myndigheter)

Bild 3: Verktyg/medel som KÖMS och KKrVA brukar enl. Binderkrantz modell.

Generellt är det väldigt svårt att bevisa i vilken mån akademiernas verksamhet påverkar försvars- och säkerhetspolitiken i Sverige idag. Att man historiskt har gjort det, då man periodvis har varit såväl formel remissinstans eller agerat stab åt respektive försvarsgren är tydligt och något man kan läsa om i akademiernas jubileumsskrifter mm, men i modern tid när akademien som institution varit skild från stadsmakten är det svårt att bevisa. Som jag skrev i inledningen på uppsatsen så är det sannolikt att det samröre som finns mellan ledamöterna har någon form av påverkan på beslut på så väl politisk nivå som inom Försvarsmakten och andra myndighet och företag inom samma område. Detta med anledning av vilka människor det är som möts, vilka mandat de sitter på och vilka tankar som byts. Men detta finner jag nästintill omöjligt att bevisa. Som alltid också svårt att avgöra, vad som kom först ”hönan eller ägget” eller om det verkligen är x som påverkat y, eller z som påverkat båda.

5.4.1 KKrVA - Krigsvetenskap i det 21:a århundrandet (KV21)

Som ovan diskuterats så är det mycket svårt att påvisa var och när akademierna haft en såväl indirekt som direkt inverkan på policybeslut. Men det finns något enstaka undantag som går att lyfta fram där man kan se en tydlig påverkan. KKrVA projekt *Krigsvetenskap i det 21:a århundradet* (KV21)¹² är ett sådant. Projektet som akademien arbetade under åren 2015-2018 är en större

¹² Projektets slutrapport finns att läsa i boken *Ett trovärdigt totalförsvar*, Anderson & Jeppsson (red.) (2018). För den läsare som tycker att 352sidor är lite mycket så finns de viktigaste slutsatserna summerade i vitboken *Ett nytt totalförsvar* (Rosenius m fl. red) (2017) båda finns med i uppsatsens referenslista.

tvärvetenskaplig studie av antagonistiska hot och dessas konsekvenser för det svenska totalförsvaret (Rosenius m fl., 2017, s 4-5). Under mina intervjuer så är det flera av ledamöterna som har lyft detta projekt som såväl viktigt och framgångsrikt, men också som exempel på när akademiens arbete ger ett underlag till beslutsfattare.

"[KV21] analyserade det svenska totalförsvaret, dess läge och krav, samt tog fram förslag till framtida inriktning i ett tio- till femtonårigt perspektiv. Här kan akademien - i motsats till vad jag tidigare skrev inledningsvis - ha haft en påverkan. Det syns tydliga avtryck från akademiens KV21-arbete i de två rapporterna - Motståndskraft resp. Värnkraft från Förvarsberedningen"

"KkrVA studie KV21 som slutfördes kring 2018 redovisades och kommenterades både inom FM¹³, försvarsberedningen (FB) och media."

I en intervju med Björn von Sydow, ordförande för försvarsberedningen 2017-2020 får jag också bekräftat att KkrVA studie KV21 har gett underlag för försvarsberedningens betänkanden:

"Förvarsberedningens betänkande Motståndskraft. Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021-2025 (Ds 2017:66) fick mycket av sina förslag baserade på KkrVA skrift Sverige – Värt att skydda. Ett sårbart samhälle kräver ett modernt civilt försvar.(2017). Den slutliga implementeringen av FB betänkande resp. KkrVA bok¹⁴ återstår att se i ett kommande försvarsbeslut i riksdagen hösten 2020. Detsamma gäller, men kanske mer indirekt FB betänkande Värnkraft. Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025 (Ds 2019:8)."¹⁵ (von Sydow, 2020)

Således kan man konstatera att i just fallet med KV21 så har KkrVAs underlag använts av försvarsberedningen och kan därför anses haft en påverkan på dess utformning.

"Detta exempel är det enda som under senare decennier haft något nämnvärt inflytande på processerna kring Totalförsvaret. Bakgrunden till detta är att studien genomfördes vetenskapligt och under lång tid och med tillräckliga ekonomiska resurser. Vare sig Örlogsmannasällskapet eller KkrVA i övrigt har varit i närheten av att komma i närheten."

¹³ Försvarsmakten

¹⁴ Ett trovärdigt totalförsvaret – Slutrapport från projektet KV21

¹⁵ Samtliga fyra skrifter som von Sydow refererar till i den citerade texten finns med i uppsatsens referenslista.

KKrVA inkommer också senare till Regeringen med synpunkter på försvarsberedningens rapporter där man påtalar de punkter där man tycker att försvarsberedningen varit för otydlig eller där man anser att rapporterna brister. Vilket är ett vidare exempel på akademiernas kontinuitet i arbetet med dess intressefrågor (KKrVA, 2019).

5.4.2 KÖMS – En marin för Sverige

Kungl. Örlogsmannasällskapetets serie *En marin för Sverige*, där den första skriften gavs ut 2018 behandlar utmaningar som den svenska marinen står inför idag och framöver. Skriften presenteras som en sammanställning av fakta och argument från akademien för dess syn på behovet av åtgärder för att skydda Sveriges intressen i den marina och maritima miljön och texten som ett resultat av seminarier, skrivna artiklar och uttalanden under debatter på akademiens ordinarie verksamhet (Zell, i Bager & Rask (red.) 2018, s. 2). Ledamöter i KÖMS har uppmärksammat mig på att även ur denna skrift återfinns slutsatser och resonemang i Försvarsberedningens rapport *Värnkraft* (Ds 2019:8). Jag kan också hitta flera exempel där slutsatserna som försvarsberedningen drar är mycket lika eller desamma som de som KÖMS har presenterat i *En marin för Sverige*, ett par exempel ges nedan:

KÖMS skriver i *En marin för Sverige*: ”Logistiksystemen utgår till mycket stor del från konceptet ”just in time”, där den traditionella lagerhållningen ofta begränsas till just enbart transportmomentet. Denna förändring har varit en följd av näringslivets behov av fortsatt konkurrenskraft eftersom lager innebär en tidskrävande omlastning och binder kapital. Det har samtidigt medfört ett ökat beroende av säkra sjöförbindelser och hamnar.” (Bager & Rask, 2018, s. 4)

På samma tema skriver Försvarsberedningen i *Värnkraft*: ”Samtidigt som världshandeln är viktig för välbefindandet så har den skapat en ökad sårbarhet för störningar och avbrott i försörjningsflöden. Sverige och andra länder bedriver handel utifrån kostnadsminimerande principer såsom lean management och just in time delivery.” (Ds 2019:8, s. 28)

KÖMS skriver: ”Den negativa utvecklingen i vårt närområde beror till stor del på att både Östersjöområdet och Arktis nu utgör gränslinjen och den nya konfrontationslinjen mellan starka västliga/amerikanska och ryska intresseområden. Därför måste hela Östersjöområdet och norden ses som ett sammanhängande operationsområde.” ”Nordkalottens strategiska betydelse genererar därmed en rysk intressezon som sträcker sig långt in i Finland, Sverige och Norge. (Bager & Rask, 2018, s. 12)

Försvarsberedningen skriver: ”Östersjön är, vid sidan av Svarta havet, den region i Europa där Rysslands intressen tydligast ställs mot övriga europeiska länders och USA:s intressen. Beredningen bedömer att detta förhållande fortsatt kommer att prägla situationen i Sveriges närområde.” (Ds 2019:8, s. 44)

”Beredningen understryker att Sverige är en arktisk nation. Nordkalotten, Barrents hav, Norska havet och de norra delarna av Nordatlanten är en del av Sveriges närområde, på samma sätt som Östersjön och Västerhavet är det.” (Ds 2019:8, s.50)

Jag kan dock inte avgöra om det är så att det är just från *En marin för Sverige* som försvarsberedningen har dragit sina slutsatser. (Budskapet är i många stycken essentiellt detsamma men olika uttryckt.) Eller om det snarare är så att man parallellt dragit samma slutsatser grundat på annan tillgänglig forskning. Som i all orsaks- och verkansanalys så är det här svårt att avgöra om det är x som påverkat y eller om det är så att både x och y är påverkade av z eller fler variabler. Rent kronologiskt så har KÖMS rapport kommit tidigare än försvarsberedningens, men jag kan inte visa på att det är från just *En marin för Sverige* som man har tagit dessa resonemang. Men som en ledamot i KÖMS som är inne på samma tankespår som jag uttrycker det på frågan om KÖMS arbetes påverkan på politiska beslut rörande Försvarsmaktens utformning:

”det går inte, vad jag vet, att direkt peka på ett sådant förhållande. Dock vet jag att man följer KÖMS tidskrift och olika engagemang från departementets sida. C Fö¹⁶ personligen har även deltagit i vår redovisning av ”En marin för Sverige” för något år sedan. Men som alltid i opinionsbildning är det mkt svårt att mäta om, hur och på vilket sätt som ett deltagande i debatten påverkar eller inte utfallet av beslutsprocesser i det slutligen fattade beslutet.”

¹⁶ Chefen Försvarsdepartementet (Peter Hultqvist (S) bör vara den som åsyftas då han varit Försvarsminister sedan 2014)

5.5 Vad de militärvetenskapliga akademierna är

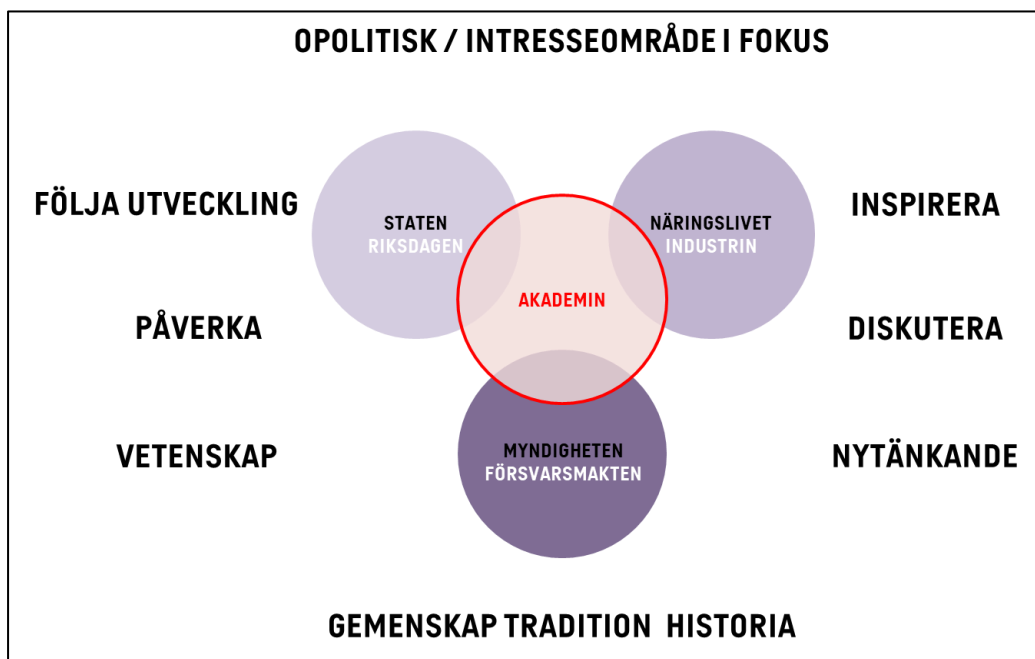

Bild 4. De militärvetenskapliga akademierna – ett fall av unik institution.

Ovan modell illustrerar min teori av de militärvetenskapliga akademierna som institutioner.

Akademierna är opolitiska med intresseområdet – försvars- och säkerhetsfrågor – i fokus. Akademierna är sina medlemmar, det är deras engagemang, tankar och åsikter som gör akademierna till vad de är, under stadgarna som har sitt ursprung från en annan tid, ett annat samhälle. Akademierna verkar genom att följa utvecklingen på området, inspirera till diskussion för att sprida kunskap och påverka. De uppmuntrar till forskning som underlag till vetenskapligt grundat nytänkande. Allt detta ramas in av en gemenskap som vilar på den omsorg och ansvar för försvaret av riket och som manifesteras av sättet verksamheten bedrivs på med befattningar, mötestyper och sociala samkväm samt förvaltande av sitt historiska ursprung. Någon reell påverkan på försvarspolitiska beslut kan endast tillskrivas de militärvetenskapliga akademierna i mycket liten omfattning. Det är därtill överhuvudtaget svårt att bevisa sådan påverkan. Den här studien kan dock konfirmera påverkan i ett av de redovisade fallen.

6 Sammanfattning och slutsats

Karaktäriserande för akademierna är att de är opolitiska, det är intresseområdet som står i fokus för engagemanget. Detta borgar för omsorg av det bästa för effekten (förmågan till att försvara och skydda landet och samhället från antagonistiska hot) och inte ideologiska agendor. Vidare karaktäriseras akademierna av att de förvaltar en tradition genom sättet de arbetar och verkar. Traditionen är en del av att förvalta historien och arvet för akademierna. Utan den – ingen akademi. Traditionerna hjälper till att manifesteras lojalitet mot intresseområdet och ansvaret man som ledamot har att göra sitt bästa för att främja akademins ändamål.

Akademiernas påverkan sker både genom direkta och indirekta strategier men främst troligen genom diskussion och socialisering bland ledamöterna. Eftersom ledamöterna annars har sitt dagliga engagemang på just olika nivåer i några av samhällets beslutande, verkställande och stödjande organ torde detta borga för en mer homogen syn på hur saker, beslut och utveckling, skall genomföras övertiden. Akademierna understödjer således förvaltandet av en gemensam samsyn hos människorna i samhällets institutioner grundad på ett stort mått av vetenskapligt inslag genom den typ av kunskapsutvecklande och tankespridande forum som de är. Påverkan är inte huvudfokus utan kunskapsutveckling och kunskapsspridning.

Det är ledamöterna som gör akademierna och de kommer dels från tre identifierade aktörer i samhället. De med bakgrund från beslutande aktör (politiker, lagstiftare), från stödjande aktör (industri, forskning, utveckling) och från verkställande aktör (myndigheter t ex Försvarsmakten, Försvarets Materielverk m fl.)

Jag anser att det sker en påverkan genom de militärvetenskapliga akademiernas förekomst. Del på grund av deras blotta existens som varande kungliga akademier – institutioner med dylikt namn förväntas andra institutioner lyssna till åtminstone som en källa till kunskap.

Men påverkan lär alltså också förekomma genom oreflekterad socialisering. Akademierna engagerar uteslutande personer med befattningar (eller tidigare befattningar) kring de organ som dels skall förvalta reella värden och förmågor och de som också är beslutsfattare åt densamma. Hur neutrala man än får hävda att akademierna är torde det vara svårt för ledamöterna att värja sig för den effekt som socialisering har på åsikter och värderingar. Information och kunskap som erfars inramat med den kulturella gemenskap som akademierna har genom arvet kan inte uteslutas i bedömmandet av vilken påverkanskraft institutionerna har. Det ligger i människans natur att vilja höra till.

7 Referenser

- Anderson, Björn & Jeppsson, Tommy (red.), 2018. *Ett trovärdigt totalförsvaret – Slutrapport från projektet KV21*. Stockholm: Kungl. Krigsvetenskapsakademien
- Bager, Peter & Rask, Bo (red.), 2018. *En marin för Sverige*. Stockholm: Kungl. Örlogsmannasällskapet
- Binderkrantz, Anne, 2005. "Interest Group Strategies: Navigating Between Privileged access and Strategies of Pressure", *Political Studies*, 2005, Vol 53, s. 694-715
- Brännström, Anders, Hugemark, Bo & Mörtberg, Jan, 2018. "Farligt bygga försvaret på gissningar om sannolikhet", *Svenska Dagbladet*, 2018-01-22. Tillgänglig: <https://www.svd.se/farligt-bygga-forsvaret-pa-gissningar-om-sannolikhet/> Hämtdatum: 2020-05-11
- "De kungliga akademierna" [Broschyr]. Finns att få via akademiernas kansli men också elektroniskt tillgänglig: www.vitterhetsakad.se/ckeditor_assets/attachments/681/kungliga_akademier_digital.pdf
- Ds 2017:66. *Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021-2025*.
- Ds 2019:8. *Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021-2025*.
- Engwall, Lars, 2015. "Academies and their roles in policy decisions". I Wedlin, Linda & Nedeva, Maria (red.), *Towards European Science: Dynamics and change in science policy and organization* (s. 147-174). Cheltenham: Edward Elgar Publishing
- FM2020-4870:2. *Beslut om tilldelning av medel för Kungliga Örlogsmannasällskapet år 2020*. Försvarsmakten
- FM2020-4870:5. *Beslut om tilldelning av medel för Kungliga Krigsvetenskapsakademien år 2020*. Försvarsmakten
- Gustafsson, Nils, 2018. "Några anmärkningar om kungens roll för Svenska Akademiens stadgar", *Statsvetenskaplig tidskrift*, Årgång 120, 2018/3.
- Hörnberg, Thomas (red.), 2017. *Sverige – värt att skydda. Ett sårbart samhälle kräver ett modernt civilförsvaret*. Stockholm: Kungl. Krigsvetenskapsakademien
- Jacobsen, Dag Ingvar, 2015. *Hur genomför man undersökningar? Introduktion till samhällsvetenskapliga metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Kungl. Krigsvetenskapsakademien (KKrVA), 2013-2020. Sidor: *Ledamöter, Om akademien, Stiftelsen, Tidskrift*. [Elektronisk] <http://kkrva.se/> Hämtdatum: 2020-04-23 - 2020-05-18

- Kungl. Krigsvetenskapsakademien (KKrVA), 2017. *Stadgar för Kungliga Krigsvetenskapsakademien*. Tillgänglig: <https://kkrva.com/wp-content/uploads/2012/05/Stadgar-for-akademien.pdf> Hämtdatum: 2020-05-05
- Kungl. Krigsvetenskapsakademien (KKrVA), 2019. *Synpunkter på Försvarsberedningens rapporter*. Brev till Regeringen 2019-11-08. Dnr 09/19.
- Kungl. Örlogsmannasällskapet (KÖMS), 2019. *Kungl. Örlogsmannasällskapet stadgar med tillämpningsföreskrifter 2019*. Tillgänglig: <https://www.koms.se/om-koms/stadgar/> Hämtdatum: 2020-05-05
- Kungl. Örlogsmannasällskapet (KÖMS), 2020. Sidor: *Belöningar, historik, ledamöter, målsättning, styrelse och organisation, vetenskapsgrenar*. [Elektronisk] <https://www.koms.se/> Hämtdatum: 2020-04-09 - 2020-05-16
- Lönegård, Claes, 2018. ”Här är debattartikeln som kan ha fått generalen petad”, Svenska Dagbladet, 2018-01-28. Tillgänglig: <https://www.svd.se/har-ar-debattartikeln-som-kan-ha-fatt-generalen-sparkad> Hämtdatum: 2020-05-11
- Nationalencyklopedin (NE), 2020. *Intresseorganisation*. [Elektronisk] <http://www.ne.se/uppsalagsverk/encyklopedi/lang/intresseorganisation> Hämtdatum: 2020-05-05
- Nationalencyklopedin (NE), 2020. *Tankesmedja*. [Elektronisk] <http://www.ne.se/uppsalagsverk/encyklopedi/lang/tankesmedja> Hämtdatum: 2020-05-05
- Rosenius, Frank m fl., 2017. *Ett nytt totalförsvar – En vitbok från KV21 (Krigsvetenskap i det 21:a århundradet)*. Stockholm: Kungl. Krigsvetenskapsakademien
- Ståhl, Solveig (red.) 2007. *Lärda sällskap - De lärda sällskapen och framtiden*. Lund: Wahlin & Dalholm
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber

7.1 I författarens ägo

- Göranson, Sverker & Anderson Björn, 2020. E-post svar med underlag från KKrVA ledning till författaren med anledning av denna studie. 2020-04-20
- von Sydow, Björn, 2020. E-postkorrespondens samt telefonintervju med anledning av denna studie. 2020-04-17 samt 2020-05-06.
- Samt intervjumaterial i form av e-postkorrespondenser och inspelade samt transkriberade intervjuer med ledamöter. 2020-04-15 till 2020-05-18.

Bilaga 1 – Inledande frågor

Inledande mailfråga till ledamöterna i KÖMS respektive KKrVA, 2020-04-15.

Ämne:

Fråga om deltagande i studie om militärvetenskapliga akademiers inflytande idag.

E-postmeddelande:

Kära ledamöter i Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Krigsvetenskapsakademien, Mitt namn är Tess-Angelica Oldelius, till vardags stabsassistent på Marinstabens Operationsavdelning, men just nu jag arbetar just nu med min kandidatuppsats i statsvetenskap. Vilken jag skriver för Statsvetenskapliga Institutionen vid Lunds Universitet.

Studiens mål är att öka vår förståelse av de militära vetenskapliga akademiernas inflytande idag och eventuella roll i policyformuleringsprocessen. I detta syfte vill jag genomföra intervjuer med ledamöter och tjänstemän knutna till akademierna. Syftet är att få er syn på er egen och akademins roll och funktion i relation till policyprocessen. På grund av den rådande situationen i samhället idag med covid-19 så ser jag det mer rimligt med en mailkorrespondens samt ev. vid behov en uppföljande telefonintervju.

Frågeställningen för min studie kommer att lyda ungefär:

På vilket sätt kan de kungliga militära akademierna idag ha inflytande över beslut rörande Försvarsmaktens utformning?

Alt.

Vilket inflytande har de kungliga militära akademierna över försvarspolitik och försvarsmaktens utformning?

Det jag söker stöd från er är att besvara några frågor på vilket inflytande ni anser att er akademi har. De frågor jag i första stadiet önskar att ha svar på är:

- 1.) Vad betyder akademien för dig och hur kommer det sig att du valde att gå med?
- 2.) Viken bakgrund har du? (FM, näringsliv, forskare, politiker, etc.)
- 3.) Vilken vetenskapsgren/avdelning tillhör du?
- 4.) Är du idag anställd av FM, näringslivet, universitet alt har politiskt engagemang eller något annat som du tror kan vara intressant för min undersökning?
- 5.) Kan du ge ett exempel på ett tillfälle (eller flera) där något som lyfts inom akademien sedan resulterat i ett beslut om implementering hos Försvarsmakten? Antingen direkt eller via politisk (lagstiftande) nivå.
- 6.) Anser du att akademiens engagemang i ovan exempel har haft reell påverkan på beslutet? I så fall på vilket sätt.

Alt.

Anser du att det är möjligt att akademins engagemang i ovan exempel kan ha haft en påverkan på beslutet? I så fall på vilket sätt.

- 7.) Kan jag kontakta dig för eventuella kompletterande frågor alternativt en intervju?
- 8.) Kan jag använda ditt svar i min uppsats som exempel eller med citat?

Deltagandet är givetvis frivilligt men jag är ytterst tacksam för de svar jag kan få då en stor del av undersökningen bygger på detta!

Om ni önskar kan jag helt eller delvis anonymisera ert svar men ändå ta med det i min studie. Givetvis får ni möjligheten att stämna av riktighet i ev. citering samt göra eventuella klagoranden innan publicering i det fall att jag använder ert svar i min undersökning.

Vänligen sänd ert svar till: (studentmail Lunds Universitet)

Då tidsramen för arbetet med kandidatuppsatsen är relativt kort (slutlig inlämning 19 maj) så önskar jag era svar så fort som möjligt för att på bästa sätt kunna inkorporera dem i min analys.

Ytterst tacksam för er tid!

Vänliga hälsningar,

Tess-Angelica Oldelius

Statsvetenskapliga Institutionen, Lunds Universitet.

Bilaga 2 – Underlag inför intervju

Frågor inför fördjupad intervju över telefon med två av ledamöterna, 2020-05-05.
Dessa frågor användes även som ram vid en tredje intervju med ytterligare en ledamot 2020-05-08.

Ämne:
Inför vårt samtal

E-postmeddelande:
Ungefär dessa frågor hade jag tänkt att vi skulle prata om:

- 1.) Vilken funktion/roll fyller akademien idag?
Vilken bör den fylla?
- 2.) Vad är målsättningen med akademiens verksamhet?
- 3.) Anser du att akademiens arbete påverkar försvars- och säkerhetspolitiken i Sverige?
På vilket sätt? Exempel?
- 4.) Anser du att det är akademiens uppgift att påverka politiska beslutsfattare?
(Eller är det snarare akademiens uppgift att finnas till stöd för beslutsfattare?)
- 5.) En möjlig väg för påverkan, eller i alla fall för att få uttrycka såväl kunskap som åsikt är att bli tillfrågad i remissärenden.
Är detta något som akademien eftersträvar? Vad gör man i så fall för att bli mer attraktiv som remissmottagare?

MEN, jag vill gärna höra Dina allmänna tankar så vi behöver inte låsa oss i frågorna.

Vänliga hälsningar,
Tess-Angelica

Bilaga 3 – Respondentförteckning

Respondenterna i undersökningen utgörs av totalt 25 personer varav sex är ledamot i båda akademierna och av resterande är sju ledamöter från Kungl. Örlogsmannasällskapet och tolv ledamöter från Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Intervjuerna är genomförda under perioden 15 april till 18 maj 2020.

- Ledamot i KKrVA. Fil. Dr
- Ledamot i KKrVA. PA Konteramiral
- Ledamot i KKrVA. Överste
- Ledamot i KKrVA. Konteramiral
- Ledamot i KKrVA. Journalist, reservofficer
- Ledamot i KKrVA. Brigadgeneral
- Ledamot i KKrVA. Styrelseman, fd statsråd, fd generaldirektör, reservofficer
- Ledamot i KKrVA. Viceamiral
- Ledamot i KKrVA. PA Överste 1.gr
- Ledamot i KKrVA. Statsvetare, politiker, fd statsråd
- Ledamot i KKrVA. PA Generalmajor
- Ledamot i KKrVA. PA General
- Ledamot i KÖMS. PA Konteramiral
- Ledamot i KÖMS. Forskare, military advisor
- Ledamot i KÖMS. Kommendör
- Ledamot i KÖMS. Förvaltare, bloggare
- Ledamot i KÖMS. Direktör, styrelseman
- Ledamot i KÖMS. Kommendörkapten
- Ledamot i KÖMS. PA Kommendör
- Ledamot i KKrVA och KÖMS. Kommendör, civilingenjör
- Ledamot i KKrVA och KÖMS. PA Kommendörkapten mst, författare
- Ledamot i KKrVA och KÖMS. PA Generallöjtnant
- Ledamot i KKrVA och KÖMS. Forskare och reservofficer
- Ledamot i KKrVA och KÖMS. PA Kommendör, forskare, författare
- Ledamot i KKrVA och KÖMS, PA Konteramiral, konsult